

Makroekonomie

Materiál 3
Tomáš Votek

1

Obsah

- ♦ Zahraniční obchod, Protekcionismus
- ♦ Teorém lokomotivy
- ♦ Rating států
- ♦ Typy ekonomik
- ♦ Peníze – nabídka, poptávka
- ♦ Tvorba peněz multiplikací
- ♦ Měnový kurz
- ♦ Peněžní agregáty

2

Vnější ekonomické vztahy

V současné době zde máme globalizovanou ekonomiku, kde jednotlivé státy jsou vzájemně propojeny

3

4

Zahraniční obchod

Příčiny zahraničního obchodu

- Rozdíly ve výrobních podmínkách (klíma, suroviny, náklady)

- Rostoucí výnosy z rozsahu (firmy potřebují pro prodej svých výrobků větší trh než je trh domácí - uplatnění rostoucích výnosů z rozsahu (klesající nákl. na 1 ks))

- Spotřebitelské preference (domácí výroba není schopna uspokojit spotřeb.)

5

Teorie absolutní a komparativní výhody

Stát může dosahovat:

- Absolutní výhody (A. Smith)

Země se soustředí produkci takových druhů výrobků a služeb, pro které má lepší podmínky a u kterých DOSAHUJE NEJNIŽŠÍCH NÁKLADŮ.

6

- Komparativní výhody (D.Ricardo)

Země se soustředí na produkci těch výrobků a služeb, u kterých má relativně menší náklady. Tzn. které **PRODUKUJÍ NEJEFEKTIVNĚJI**

- Princip se vztahuje na jednotlivce a společnost
- Ekonomové používají KV k obhajobě volného obchodu mezi zeměmi

7

Export

Výsledky ekonomických aktivit, které byly uskutečněny v tuzemsku jsou používány v zahraničí

- export statků (spotřebních i kapitálových)
- export služeb (doprava, turistika)
- export kapitálových aktiv

(prodej aktiv do ciziny, příjmy z fin. aktiv v cizině, úvěry od zahraničí)

Tok peněz do země

8

Zahraníční obchod – EXPORT - podle zemí
2023 ČR

Název země	Stat. hodnota CZK(tis.)	Stat. hodnota CZK (%)
Německo	1 343 042 900	30,2
Slovensko	415 329 178	9,3
Polsko	318 582 912	7,2
Francie	227 914 071	5,1
Itálie	189 487 161	4,3
Spojené království	180 958 791	4,1
Rakousko	177 871 021	4,0
Nizozemsko	149 036 438	3,3
Maďarsko	137 155 660	3,1
Španělsko	126 278 345	2,8
Spojené státy	111 578 319	2,5
Belgie	101 267 631	2,3
Švýcarsko	81 540 239	1,8
Švédsko	73 108 779	1,6
Rumunsko	70 950 129	1,6
Turecko	68 513 477	1,5
Čína	43 215 500	1,0

9

Zahraníční obchod – EXPORT - podle zboží
2023 ČR

Název zboží	Stat. hodnota CZK(tis.)	Stat. hodnota CZK (%)
Stroje a dopravní prostředky	2 483 878 003	55,8
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	710 482 797	16,0
Průmyslové spotřební zboží	488 333 347	11,0
Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.	308 479 132	6,9
Potraviny a živá zvířata	197 990 420	4,4
Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	113 087 650	2,5
Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	105 031 473	2,4
Nápoje a tabák	20 330 377	0,5
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné	13 481 212	0,3
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	11 637 811	0,3

10

Import

Výsledky ekonomických aktivit, uskutečněných v zahraničí, jsou využívány v tuzemsku.

- import statků (spotřebních a kapitálových)
- Import služeb (poskytované zahraničními subjekty)
- Import kapitálových aktiv (platby za nákup aktiv v zahraničí, výplata dividend cizincům, splácení úvěrů poskytnutých cizinou)

Tok peněz ze země

11

Zahraníční obchod – IMPORT - podle zemí
2023 ČR

Název země	Stat. hodnota CZK(tis.)	Stat. hodnota CZK (%)
Německo	989 735 777	22,9
Čína	532 359 839	12,3
Polsko	385 624 541	8,9
Slovensko	228 114 372	5,3
Itálie	189 949 857	4,4
Francie	136 434 593	3,2
Spojené státy	126 302 850	2,9
Rakousko	119 121 223	2,8
Nizozemsko	108 472 869	2,5
Maďarsko	106 235 882	2,5
Korejská republika	98 016 848	2,3
Španělsko	88 765 757	2,1
Norsko	85 888 616	2,0
Japonsko	85 704 809	2,0

12

Zahraniční obchod – IMPORT - podle zboží 2023 ČR

Název zboží	Stat. hodnota CZK(tis.)	Stat. hodnota CZK (%)
Stroje a dopravní prostředky	1 904 745 833	44,0
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	710 940 537	16,4
Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.	512 783 378	11,8
Průmyslové spotřební zboží	483 535 504	11,2
Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	318 568 655	7,4
Potraviny a živá zvířata	247 905 608	5,7
Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	84 224 483	1,9
Nápoje a tabák	40 181 595	0,9
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	13 134 599	0,3
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné	11 792 035	0,3

13

Obchodní bilance

Obchodní bilance zobrazuje rozdíl mezi exportem a importem státu

Year	Bilance (mil. Kč)
2005	5 165
2006	1 800
2007	-21 241
2008	-44 332
2009	31 067
2010	-20 579
2011	11 977
2012	64 412
2013	106 518
2014	146 008
2015	130 977
2016	163 654
2017	163 466
2018	98 466
2019	145 695

Období	Stat. hodnota CZK(mil.)
2020	179 640,177
2021	-9 204,643
2022	-204 814,585
2023	124 919,997

14

Ovlivňování exportu a importu

MOŽNOSTI

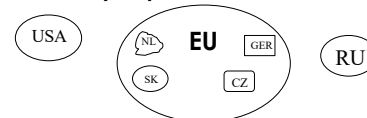
- ✗ Fiskální politikou (vlády)
- ✗ Monetární politikou (Centrální banky – kurz – devizové intervence)
- ✗ Zahraničně obchodní politikou (cla apod.)

15

Přístup vlád k otevřenosti země zahraničnímu obchodu se statky a službami – 2 přístupy

- 1) Volný obchod (liberalismus)
- 2) Protekcionismus

Často bývají kombinovány např.

A) Volný obchod – neexistují bariéry obchodních toků mezi zeměmi . Např. uvnitř EU

16

B) Protekcionismus

Vytváření překážek volnému toku zboží do země a ze země. (EU a USA, či EU a Rusko, EU a třetí státy)

Nevýhoda protekcionismu je, že při zavedení nějakých nástrojů zahraničí přijme protiopatření

Nástroje protekcionismu

- Nástroje omezující dovoz
- Nástroje podporující vývoz

17

A) NÁSTROJE OMEZUJÍCÍ DOVOZ

Cla

nepřímá daň kterou je zatížena každá jednotka dováženého statku. Výhoda příjem pro státní rozpočet.

Netarifní opatření

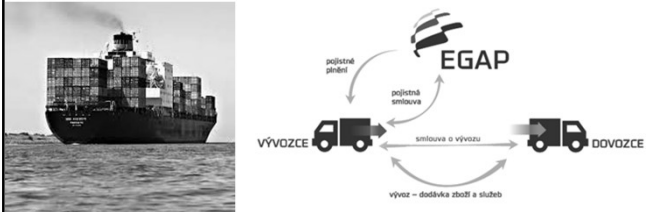
- ▶ Kvóty - kvantitativní omezení dovozu statku (účinnější než clo)
- ▶ Zpřísnění ekologických, technických a zdravotních norem, které platí i pro zboží vyrobené domácí ekonomikou (nekvalitní výrobky se nedostanou do státu)
- ▶ Dobrovolné omezení vývozu ze strany exp. Země (China – clo vlastním výrobcům)

18

B) NÁSTROJE PODPORUJÍCÍ VÝVOZ

- Subvence na vývoz výrobků (zem. produkty)
- Proexportní úvěry
- Pojišťování vývozních kontraktů (EGAP)
- Poskytování záruk pro úvěry od komerčních bank pro export (EGAP- Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.)

19

Hlavní důvody pro ochranu domácího trhu

- ➔ Ochrana domácích výrobců a tím i zaměstnanosti ve státě
- ➔ Odveta za zavedení ochranných opatření jinou zemí
- ➔ Ochrana nově vznikajícího odvětví
- ➔ Ochrana národních zájmů (víno - Francie)

Hlavní instituce odstraňující překážky mezinárodního obchodu je WTO

Světová obchodní organizace

20

21

Míru otevřenosti ekonomiky Hlavní ukazatel: podíl exportu na HDP

geo\time	2008	2022
EU (28 countries)	38.9	46.1
Belgium	79.7	87.8
Czechia	63.2	78.8
Denmark	54.2	54.7
Germany	43.5	47
Estonia	66.8	75.2
Ireland	84.1	120.5
Greece	23.4	36.1
Spain	25.3	34.3
France	28.1	31.3
Italy	27	31.8
Latvia	39.5	58.9
Lithuania	57.1	82.2
Hungary	79.3	86.5
Netherlands	69.8	83
Austria	53.2	54.5
Poland	37.9	55
Portugal	31.1	43.6
Romania	26.2	41.6
Slovenia	66.1	85.2
Slovakia	80	97.3
Finland	45.1	39
Sweden	49.8	46.9
United Kingdom	26.7	29.9

22

Teorém lokomotivy

je mechanismus, kdy růst výkonu v jedné zemi (A) zemi vyvolá následný růst výkonu v druhé zemi (B).

- ↑ HDP ve státě A způsobí růst AD v zemi A, s růstem HDP A roste sklon k importu ze země B a následně ↑ exportu v B → ↑ HDP v B a ↑ zaměstnanosti v B

- země A pak působí jako lokomotiva, která vyvolává ekonomický růst v zemi B.

Kde bychom to našli v Evropě a Americe?

23

RATING Států

Schopnost států dodržet vlastní závazky k cizím subjektům a splatit je včas.

Rating je oceněním jeho BONITY STÁTŮ

Zhoršení ratingu zvyšuje náklady na půjčení peněz – vyšší úrok – problémy

Kdo ho určuje – ratingové agentury Standard & Poor's Moody's

Čím se rating vyjadřuje - pomocí písmen A- C

24

Žebříček ratingových známek

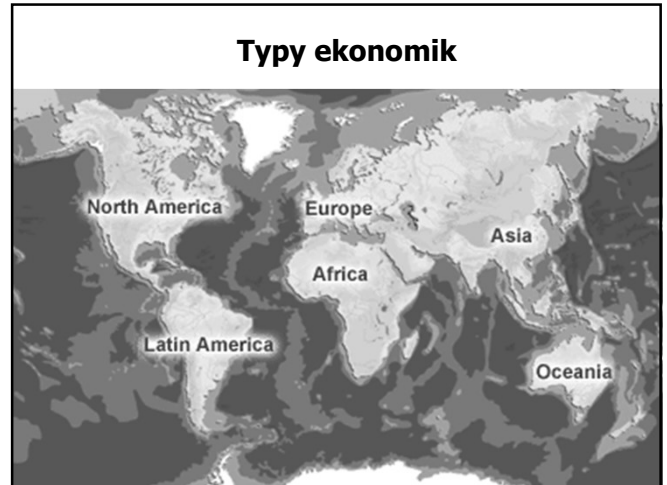
Standard & Poor's	Moody's	Ratingové ohodnocení vybraných zemí (Foreign Currency Long-Term Sovereign Debt Ratings) <small>Stav k 11. 2. 2022</small>
AAA	Aaa	
AA+	Aa1	
AA	Aa2	
AA-	Aa3	
A+	A1	
A	A2	
A-	A3	
BBB+	Baa1	
BBB	Baa2	
BBB-	Baa3	
BB+	Ba1	
BB	Ba2	
BB-	Ba3	
B+	B1	
B	B2	
B-	B3	
CCC	Caa	
CC	Ca	
C	C	

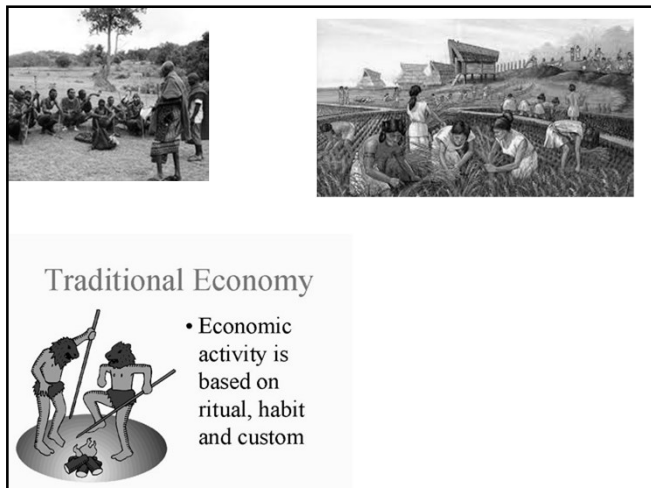
MOODY'S	STANDARD & POOR'S	Fitch
Investiční stupně		
Aaa	AAA	Dánsko, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Singapur, Švédsko, Švýcarsko, USA
Aa1	AA+	Finsko, Hongkong, Nový Zéland, Rakousko, USA
Aa2	AA	Belgie, Francie, J. Korea, Spojené království, Tchaj-wan
Aa3	AA-	Belgie, ČESKÁ REPUBLIKA, Hongkong, Katar, Spojené království, Tchaj-wan
A1	A+	Čína, Estonsko, Chile, Izrael, japonsko, Kuvajť, S. Arábie
A2	A	Čína, Island, Litva, Malta, Polsko, Slovensko
A3	A-	Lotyšsko, Malajsie, Slovensko
Baa1	BBB+	Bulharsko, Mexiko, Španělsko

https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/srovnavaci-tabulka/

25

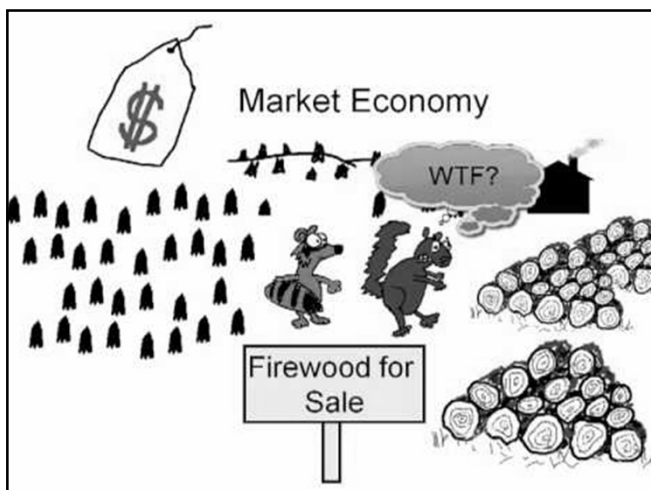
26

27

28

29

Typy ekonomik

- Zvyková ekonomika (ek. rozhodnutí se přijímají na základě zvyků, tradic, instinktů) – starověk, středověk
- Příkazová ekonomika (centrálně plánovaná, založená na příkazech a rozhodnutích z centra)
- Tržní ekonomika - soukromé vlastnictví, založená na podmínkách svobodného podnikání a soutěže,
- Smíšená ekonomika

30

Typy tržních ekonomik

- Relativně volné tržní ekonomiky
- Státně řízené ekonomiky
- Sociálně tržní ekonomiky

31

Relativně volné tržní ekonomiky

- Ekonomická úloha vlády malá
- Daně a vládní výdaje se nacházejí na nízké úrovni
- Státní podnikatelský sektor neexistuje (nebo málo)
- Kooperace mezi firmami a vládou není povolena

Kde na světě bychom to našli ?

32

Relativně volné tržní ekonomiky

- Ekonomická úloha vlády malá
- Daně a vládní výdaje se nacházejí na nízké úrovni
- Státní podnikatelský sektor neexistuje (nebo málo)
- Kooperace mezi firmami a vládou není povolena

Kde na světě bychom to našli ?

33

Státně řízené ekonomiky

- Kooperace mezi vládou a podniky - podpora průmyslové politiky
- Vlády se snaží vytvořit přiměřený rámec pro ekonomický růst pomocí průmyslové politiky, technické a finanční pomoci pro soukromý sektor, podpory exportu a stimulace akumulace kapitálu.

Kde na světě bychom to našli ?

34

Sociálně tržní ekonomiky

- Vláda hraje důležitou roli v rozdělování důchodů
- Rozsáhlé sociální zabezpečení

Daně- progresivní systém zdanění

Velkou moc odbory

Kde na světě bychom to našli ?

➤ <https://www.youtube.com/watch?v=10rlbBTjoLs>

35

PENÍZE

Co jsou to peníze?

Peníze jsou všechno co funguje jako všeobecně přijímaný prostředek směny

36

Funkce peněz

- **prostředek směny:** Primární funkce peněz
Peníze jsou využívány ekonomickými subjekty při směně

- **zúčtovací jednotka**
Vyjadřují se v nich ceny statků (účetnictví)

- **uchovatel hodnoty – uchová se v nich bohatství**

37

Historie vzniku peněz

Peníze prošly vývojem

1) Barterová směna (zboží za zboží)

- Byla komplikovaná
- Velké transakční náklady
- Komplikace s určováním sm. P.

Neexistoval všeobecně přijímaný prostředek směny.

38

2) Komoditní peníze

(drahé produkty – látka, koření, skot)

Problémy

- S hodnotou jednotlivých komodit
- Dělitelnost (přesnost)
- Uchovatelnost (skladovatelnost)

Následně došlo k přechodu na drané kovy
-- dobrá dělitelnost
-- relativně stabilní hodnota

39

Papírové peníze (bankovky)

Vznikly ukládáním zlata v bance - speciální dlužní úpisy.

Nejdříve je vydávaly komerční banky, ale v důsledku nepřehlednosti je začala vydávat pouze jedna centrální banka

Vznikla vyspělá podoba systému : Zlatý standard (směnitelnost zlata za dolary)

V druhé polovině 20 století (1971) došlo k upuštění od směnitelnosti za zlato a jsou kryty aktivy centrální banky

40

- bankovky zaměnitelné za zlato (nepravé peníze)

- bankovky nesměnitelné za zlato (pravé peníze)

➤ Dnes nemají peníze vnitřní, ale pouze vnější hodnotu

➤ Dříve měli jak vnitřní tak vnější hodnotu (neboť obsahovaly drahý kov např mince, dnes již neobsahují)

41

Depozitní peníze

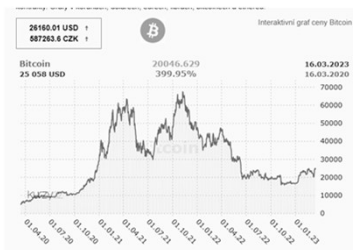
depozita – vklady na běžných účtech .....

Použití za pomoci platebních karet nebo čipových karet, šeků ....

42

Kryptoměny (Bitcoin, Litecoin...)

- nemají žádnou centrální banku
- investiční instrument (komodita)
- velké výkyvy hodnoty (velká volatilita)
- nesplňují základní funkce peněz (např. nedá se ním platit)

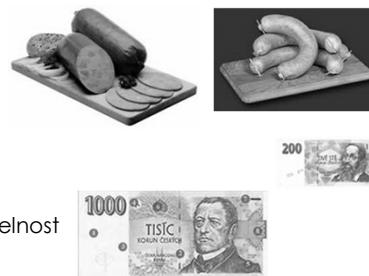

43

Peníze jsou zvláštním statkem, který zprostředkovává výměnu ostatních statků a jsou všeobecným ekvivalentem

Vlastnosti peněz

- trvanlivost
- přenosnost
- stabilita
- dělitelnost
- jednotnost
- těžká napodobitelnost

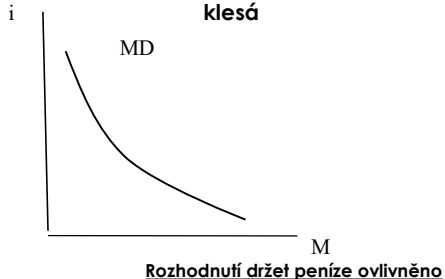

44

A) Poptávka po penězích

Peněžní zůstatky, které chtějí firmy a domácnosti držet při určitém důchodu a úrokové míře.

Křivka poptávky po penězích – s růstem úrokové míry klesá

A) Motivy držby peněz

B) Náklady držby

45

Motivy držby peněz:

a) transakční

- K provádění běžných transakcí nákup či prodejů
Výše závisí - (Y, P) (důchodu a cenové hladině)

b) Opatrnostní - výše závisí (Y, P)

Z důvodů neočekávaných výdajů, brání se vzniku nelikvidity

c) spekulativní (závisí na sklon k riziku)

Uchovatel hodnoty, diverzifikace portfolia do různých forem – akcie, dluhopisy,

46

Náklady

struktura aktiv je závislá na porovnání nákladů:

- obětovaný úrokový výnos (kdybych to dal na spořicí účet např. místo mít je v hotovosti)

- transakční náklady (výběr z bankomatu)

47

B) Nabídka peněz

Nabídka peněz lze označit jako Peněžní zásoba

tzn. množství peněz v ekonomice k danému časovému okamžiku

Peněžní zásoba se vyjadřuje pomocí různými

- Užší agregát = oběživo, tj. hotovostní peníze v oběhu, plus depozita na požádání.
- Širší agregát = užší agregát plus úsporná a termínová velikost depozit, podle subjektů, které depozita tvoří nebo podle časové specifikace těchto depozit.

48

Křivka nabídky peněz (graf) (MS)

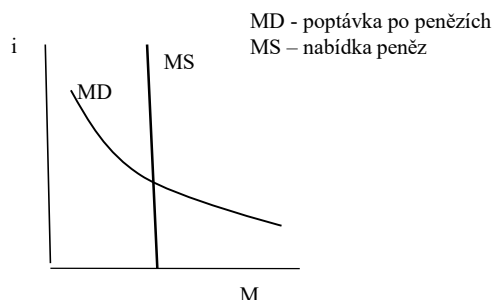
O nabídce peněz rozhoduje CB a nezávisí na výši úrokové sazby a je proto vertikální viz následující obrázek (MS)

Zvýšení či snížení pen. Zásoby bude znamenat posun křivky nabídky peněz doprava či doleva.

49

Rovnováha na trhu peněz

Na trhu peněz se střetává poptávka po peněžních zůstatcích s peněžní zásobou (graf)

50

TVORBA PENĚŽ

Multiplikační efekt deponitních peněz

Peněžní (depozitní) multiplikátor

$$D = \frac{1}{r} * R$$

D..přrůstek deponitních peněz
1/r..multiplikátor nabídky peněz
R.. přrůstek vkladů
r.....sazba PMR

51

Vysvětlení procesu tvorby peněz !!!!!

Vklad 1000 PMR = 10 %

	Vklad	Nová půjčka	Rezerva
Banka A	1000	900	100
Banka B	900	810	90
Banka C	810	729	81

52

Tento proces tvorby peněz, v praxi bývá omezen okolnostmi:

- 1) Část peněz uniká do oběhu mimo bankovní soustavu

- 2) Banky mohou udržovat bankovní rezervy nad stanovenou povinnou minimální výší.

53

Kvantitativní rovnice peněz

Peníze slouží jako prostředek nákupu statků a služeb při dané rychlosti obratu jedné peněžní jednotky

$$M * V = P * Yr$$

Kupní síla peněžní jednotky je dána vztahem M/P.
V...kolik koupí a prodějů zprostředkuje v určitém období jedna peněžní jednotka

Zvýšení nominální hotovosti M vede k přebytku kupní síly nad reálnou úrovní produktu

54

Peněžní agregáty

Představují souhrn peněžních prostředků s jistým stupněm
Likvidity
Likvidita- schopnost aktiv převést se na státní měnu

M1.
= oběživo + mince+ vklady na požádání (vklady na běžných účtech v bankách)+ cestovní šeky + platební karty

M2 (skoro peníze).

- peněžní agregát M1
- krátkodobé vklady
- vklady v cizí měně
- podíly vzájemných fondů na peněžním trhu
- vklady u dalších institucí

55

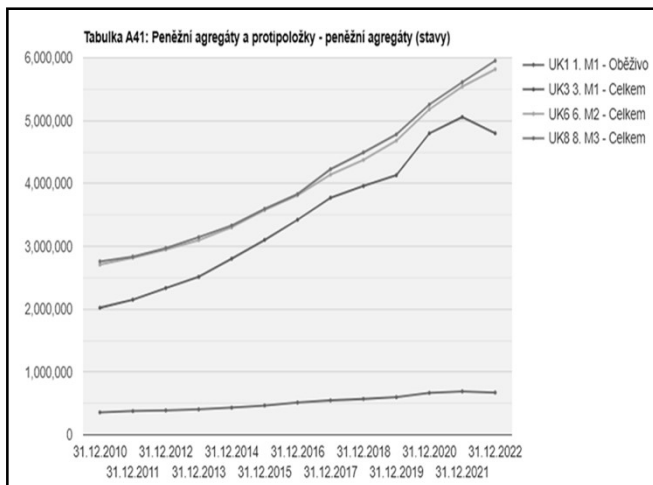
M3 (uchovatel hodnoty)

- peněžní agregát M2
- dlouhodobé termínované vklady, podílové listy
- dlouhodobé úvěrové smlouvy
- Dluhové CP nad 1r

L =
peněžní agregát M3
státní obligace a poukázky s dobou splatnosti do jednoho roku

ČNB v ČR eviduje

56

57

Systém měnových kurzů

Měnový kurz je hodnota cizí měny vyjádřená v domácí měně 25.6 CZK/EUR

Posílení měny (z 27 na 24 CZK/EUR)
Za zahraniční měnu platíme méně jednotek domácí měny
Dopad : dobré pro importér, lidi na dovolených v zahr., nevýhodné pro export

Oslabení měny (z 24 na 27 CZK/EUR)
Za zahraniční měnu platíme více jednotek domácí měny
Dopad : dobré pro Exportéry a nevýhodné pro import

58

Systém měnových kurzů

Měnový kurz je hodnota cizí měny vyjádřená v domácí měně 25.6 CZK/EUR

Posílení měny (z 27 na 25 CZK/EUR)
Výrobek za 100 EUR do Německa tzn.
2700
2500

59

Systém měnových kurzů

Devizy -
bezhotovostní peněžní prostředky v cizí měně.

Valuty -
hotovostní formou peněz v cizí měně (bankovky a mince cizí měny)

Volatilita kurzu – kolísavost kurzu
(https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-czk.en.html)

Druhy(režimy) měnových kurzů

- **Pevný (fixní) měnový kurz**
- **Pružný (plovoucí) měnový kurz (floating)**

60

Systém měnových kurzů

Volný měnový kurz (floating - pružný) – měnový kurz se stanovuje na základě nabídky a poptávky (UK, JAP, CH)
 -CB intervnuje v nejnútnejších případech (velké výkyvy kurzu)

Pevný (fixní) měnový kurz- udržování měn. Kurzu v předem stanoveném rozmezí kolem určité výše kurzu - např. kurz je 25 Kč/EUR +/- 15 % rozmezí (CHINA)
 - CB intervnuje vždy při opuštění kurzu pásma (nakupuje či prodává EURA či jinou zahraniční měnu)

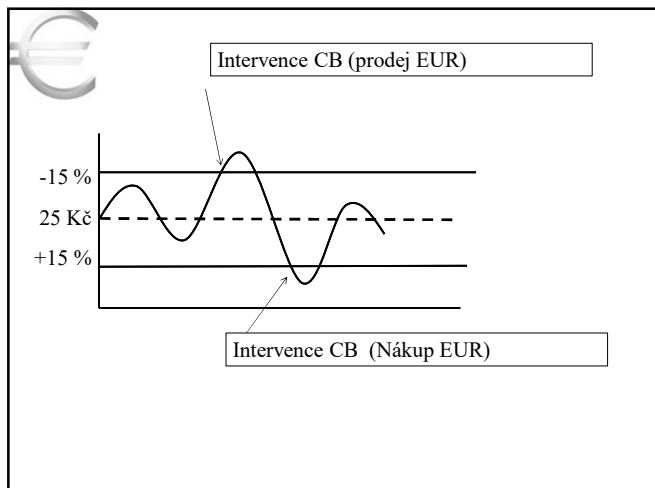
61

Pokud bude chtít ČNB oslabit měnu (CZK) co by měla udělat ?

- a) Snížit daně
- b) Prodat cizí měnu
- c) Zvýšit
- d) Koupit cizí měnu
- e) Snížit DPH na točené pivo
- f) Zpřísnit pravidla na poskytování hypoték

62

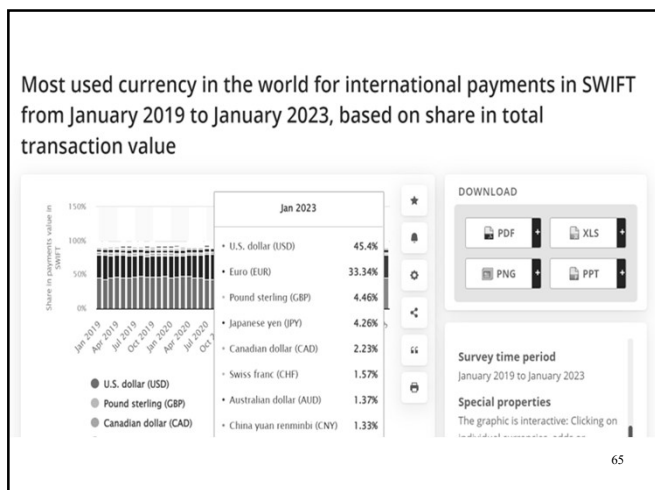

63

Které 4 měny se nejvíce využívají na světě k obchodu?

64

65

Jaké měny se využívaly před EUREm v uvedených státech?

- a) Německo
- b) Francie
- c) Itálie

66

Pevný (fixní) měnový kurz

Devalvace - pokles nominálního měnového kurzu

Revalvace - růst nominálního měnového kurzu

Volný (flouting) měnový kurz (Kč)

Apresiasi - posílení měny 27 → 25 Kč

Depreciace - oslabení měny 25 → 27 Kč

67

68